

СТАНОВИЩЕ

по конкурс за академична длъжност „доцент“ в НИГГГ при БАН,
в област на висшето образование – 4. Природни науки, математика и
информатика, професионално направление – 4.4. Науки за земята, научна
специалност – Икономическа и социална география, обявен в ДВ бр. 104 от
14.12.2018 г., за нуждите на НИГГГ при БАН

от доц. д-р Мариана Атанасова Асенова,

катедра „География на туризма“, Софийски университет „Св. Климент Охридски“,
член на научното жури за конкурса, съгласно заповед № 01-32/18.02.2019 г. на
Директора на НИГГГ при БАН

1. Кандидати, допуснати за участие в конкурса

По обявения от НИГГГ на БАН конкурс за доцент в област на висшето образование - 4. Природни науки, математика и информатика, професионално направление – 4.4. Науки за земята, научна специалност – Икономическа и социална география, обявен в ДВ бр. 104 от 14.12.2018 г., документи за участие са подадени от един кандидат:

- доц. д-р **Десислава Георгиева Вараджакова** (род. 27.04.1980 г.; бакалавър и магистър по Туризъм в УНСС; доктор по Икономика и управление (Туризъм) – шифър 05.02.18; доцент по 3.9. Туризъм).

Представените документи за участие в конкурса за изрядно подгответи и отговарят на изискванията на Чл. 52. (3) от Правилника за приложение на Закона за развитието на академичния състав в република България (ЗРАСРБ) в Националния институт по геофизика, геодезия и география (НИГГГ) при БАН.

За участие в конкурса доц. д-р Десислава Вараджакова е представила 43 публикации, които не повтарят представените за придобиване на образователната и научна степен „доктор“. Те включват 3 самостоятелни и една колективна монографии, един учебник, 9 научни статии, 24 публикувани научни доклади и 5 статии в професионалното научно-популярно списание „Hotels&Restaurants Magazine“. Представените за оценка разработки са с общ обем от 913 стр., от които само 8 стр. са в научно-популярно списание (под 1%). Преобладават самостоятелните публикации на кандидата, като в списъка на представените фигурират само два публикувани в съавторство научни доклада, което обуславя високия дял на собствения принос на кандидата в представените разработки (99,5%). Значителна част от научната продукция на д-р Вараджакова е на английски език – 10 публикации (23%) и 67 стр. (7%). От тях в чужбина са публикувани 5 статии и един доклад (14%) в обем от 49 стр. (5%). Средният обем

на самостоятелните монографии е 169 стр. Всички представени монографии са с по 2-ма рецензенти. Средният обем на статиите е 6 стр., а на научните доклади – 7,5 стр.

2. Общи критерии за допустимост

Критериите за допустимост, съгласно Чл. 24 от Закона за развитието на академичния състав в Република България, Чл. 53 от Правилника за прилагане на ЗРАСРБ, Чл. 11 от Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в БАН и Чл. 52 от Правилника за приложение на ЗРАСРБ в НИГГГ при БАН, включват:

2.1. Кандидатите да са придобили образователна и научна степен "доктор" Кандидатът, допуснат до участие в конкурса, притежава ОНС „доктор“, придобита през 2010 г. (Диплома на ВАК № 34313 от 05.07.2010 г.) по научна специалност 05.02.18 „Икономика и управление“, след защита на дисертационен труд на тема: „Усъвършенстване на организацията на градския туризъм“.

2.2. Не по-малко от 2 години кандидатите да са заемали академична длъжност "асистент", "главен асистент", или да са били преподаватели, включително хонорувани, в същото или в друго висше училище или научна организация

Д-р Десислава Вараджакова е предоставила самостоятелна Справка за академична длъжност, придружена с копие от трудовата книжка, която удостоверява изпълнението на посочения критерий, а именно:

а) В Пловдивския университет „П. Хилендарски“, филиал „Л. Каравелов“ – Кърджали, д-р Вараджакова е заемала академичната длъжност „главен асистент“ в продължение на **5 години и 2 месеца**.

б) Във Великотърновския университет „Св. Св. Кирил и Методий“ д-р Вараджакова заема академичната длъжност „доцент“ от 01.09.2016 г. до момента (**2 години и 5 месеца**).

2.3. Кандидатите да са представили публикуван монографичен труд или равностойни публикации в специализирани научни издания, които не повтарят предоставените за придобиване на образователната и научна степен „доктор“.

Както вече беше посочено, за участие в конкурса г-жа Вараджакова е представила **общо 38 научни** труда, от които **3 авторски монографии и една колективна** монография, един учебник, 4 студии, 9 научни статии и 24 научни доклади. Една от монографиите е публикувана на базата на защитения от нея дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“. В списъка за конкурса **не са включени** публикациите, предоставени за

придобиване на ОНС „доктор“ (общо 3, които са включени в списъка с публикациите само за сведение).

3. Съответствие със задължителните минимални национални изискванията по чл. 26, ал. 2 и 3, съответно по чл. 26, ал. 5 от ЗРАСРБ за заемане на академичната дейност „доцент“

По отношение на количествените изисквания за заемане на академичната длъжност „доцент“, спрямо кандидата се прилагат завишени изисквания (в сравнение с минималните национални изисквания), въведени с Чл. 2, т. 4.3. от Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в БАН и Приложение № 1 към него.

За участие в конкурса кандидатът е предоставил подписан Списък на публикациите и копия от тях, Списък на цитиранията с подпис на кандидата, както и Справка за изпълнение на минималните изисквания за заемане на академичната длъжност „доцент“, съобразно нормативните документи, упоменати по-горе. Прегледът на посочените документи позволява да се направят следните констатации:

- 1) Съгласно приложената от кандидата Справка за съответствие с минималните изисквания се установява тяхното изпълнение по показателите от **група А и група В**. Кандидатът притежава ОТС „доктор“ (група А), за което му се присъждат 50 точки. За хабилитационен труд – монография (група В) е представена книгата „Бурел – Туристически потенциал“, за която на кандидата се присъждат 100 точки.
- 2) Същевременно, от всички 43 представени за конкурса публикации, в справката за съответствие по показателите от **група Г** са включени само 11 (всички самостоятелни), което разкрива резерв на кандидата да надвиши изисквания брой точки. Монографията, публикувана на базата на докторската дисертация на кандидата му носи 30 точки. В тази група са включени и 9 публикации в нереферирани списания с научно рецензиране или в редактирани колективни томове и допринасят със 180 точки (по 20 точки всяка). От тях 4 са в чужбина, 3 са в издания от Националния референтен списък (НРС) (актуален към 08.04.2019 г.), а останалите 2 – в издания, които вероятно също ще бъдат включени в посочения списък. В допълнение, към тази група, по-специално към т. 9 - Публикувана глава от колективна монография, е посочена самостоятелната глава, разработена от кандидата в обем от 26 стр., от колективната монография „Рекреацията – начин на употреба“, която допринася 10 допълнителни точки. По този начин е достигнат минималният брой точки, изисквани за група Г – 220 точки.

3) В **група Д** са представени цитирания както в монографии и колективни томове с научно рецензиране, така и в нереферирани списания с научно рецензиране. Всички 15 цитиранията в монографии и колективни томове (с принос по 3 точки, общо 45 точки) може да бъдат верифицирани, тъй като 11 са в издания от НРС, едно е в книга от електронния каталог на Националната библиотека, а 3 са в издания, които сигурно ще бъдат включени в НРС. Цитиранията в нереферирани списания с научно рецензиране са общо 14 (с по 2 точки за всяка, общо 28 точки) и включват 2 цитирания в списания от НРС и 12 цитирания в 2 руски списания – „Научные горизонты“ и „Научные вести“, за които няма доказателства, че осигуряват научно рецензиране. В самостоятелната справка за цитиранията са представени доказателства за 35 цитирания на публикации на кандидата, което означава, че спорните цитирания може да бъдат компенсириани от други, налични в справката.

Съответствието с изискваните точки по групи показатели е представено в следващата таблица, от която е видно, че кандидатът покрива изискванията за минимален брой точки по групи, а сумарният брой точки надхвърля изисквания минимум.

Група от показатели	Съдържание	Изисквани точки за доцент	Изпълнение от кандидата
A	Показател 1	50	50
B	Показатели 3 и 4	100	100
Г	Сума от показателите от 5 до 9	220	220
Д	Сума от показателите от 10 до 12	60	73
Общо		430	443

4. Допълнителни изисквания

Допълнителните критерии, съгласно Чл. 27 (3) от Закона за развитието на академичния състав в Република България и Чл. 57а (2) от Правилника за прилагане на същия закон, са в следните области:

4.1. Свързани с учебна дейност

- 4.1.1. Аудиторни и извънаудиторни занятия, осигуряване на занимания в практическа среда

Д-р Вараджакова е била хоноруван преподавател в Лесотехническия университет по дисциплината „Туристически ресурси“. В Пловдивския университет „П. Хилендарски“, филиал „Л. Каравелов“ – Кърджали, като главен експерт е водила занятия по дисциплините „Културно-исторически туризъм“, „Екскурзоводство“, „Хотелиерство и ресторантърство“, Коммуникации и ПР в туризма“, „Управление в туризма“. В същия университет като главен асистент,

освен изброените вече дисциплини, е провеждала занятия по дисциплините „Социална психология и туристическо поведение“ и „Информационни технологии в туризма“. В този период кандидатът организира и **води практическия учебен стаж** на студентите. Като доцент във Великотърновския университет „Св. Св. Кирил и Методий“ преподава **дисциплините** „Градски и извънградски туризъм“, „Съвременни видове туризъм“, „Хотелиерство“, „Ресторантърство“, „Туроператорска и туристическа агентска дейност“, „Международни туристически борси“, „Качество и сертификации в туризма“.

4.1.2. Публикувани учебни материали

Д-р Вараджакова е представила **един самостоятелно публикуван учебник – Културно-исторически туризъм**, в обем от 146 стр.

4.1.3. Работа със студенти и докторанти

Д-р Вараджакова е ръководила **общо 16 дипломанти**, 9 – като главен асистент и 7 – като доцент. Участвала е и в процеса на рецензиране на дипломни работи.

4.2. Свързани с научно-изследователската дейност

4.2.1. Участие в научно-изследователски проекти

Д-р Вараджакова е участвала в европейския **проект „SUSTOUR“** за обучение и оценка на устойчивостта в туристическия сектор.

4.2.2. Членство в научни и професионални сдружения и организации

Д-р Вараджакова е **експерт** в Националната експертна група по устойчив туризъм. Притежава диплома на IATA/UFTAA, както и сертификат на GDS Amadeus.

5. Научните приноси на кандидата

В справката за приносите в научните трудове д-р Вараджакова коректно е откроila основните направления на своите научни приноси, като е изключила от разглеждане монографията, издадена на базата на дисертационния й труд (Организация на градския туризъм), както и научно-популярните публикации. Изведените направления, в които се откояват научните й приноси на базата на 37 от представените публикации са:

1) География на туризма (17 публикации)

- Анализ на туристически дестинации (туристически ресурси, туристическо търсене и предлагане)

В това направление като основен принос е посочено изследването на физикогеографската единица Бурел [1]. На базата на описателния подход монографията разкрива наличните туристически ресурси – природни и антропогенни, както и най-важните елементи на туристическото предлагане. Туристическото търсене не е разглеждано, като с изключение на SWOT-анализа

не са приложени и методи за оценка и разкриване на туристическия потенциал. Друга изследвана от кандидата дестинация е Велико Търново [6, 15] – общо и за културен туризъм.

Туристическото търсене е предмет на изследване при анализа на туристическите потоци към България от съседните страни [9], където се разкрива тяхната структура. Кандидатът е отделил специално внимание на фактора сигурност върху формирането и насочеността на туристическите потоци [21].

- *Видове туризъм и сектори в туризма*

Посветени на различни видове туризъм са редица публикации с приносен характер по отношение на понятийния апарат и съдържателния аспект на видовете туризъм: за съвременните видове туризъм [7], за голф-туризма [8], за слоу фууд и креативния туризъм [17, 20], за геотуризма [23], за културния туризъм [5] и културния маршрут Via Diagonalis [35]. Специално трябва да се посочи приноса на кандидата при разкриване на рекреационния потенциал в хотелиерството [4] за систематизиране на видовете рекреационни хотели, рекреационните дейности в хотелиерството и оценката на рекреационния ефект в хотелиерството.

- *Влияния на туризма и устойчиво развитие*

Кандидатът е систематизирал подходите и ползите от въвеждането на системи за устойчиво развитие в туризма [11], както и конкретни международни програми за сертифициране на устойчивото развитие и възможностите за прилагането им в България [34] чрез сравнителен анализ. Изведена е съществената роля на посредническия сектор за постигане на устойчиво развитие на туризма [28]. Изследвана е културната устойчивост на дестинациите [16] и съответните детерминанти, чрез анализ на моделите за измерване на междукултурните влияния.

2) Ревеню мениджмънт в туризма (13 публикации)

Основен принос в това направление е издадената за първи път у нас монография на български език, посветена на ревеню мениджмънт в туризма [2]. Обобщен е международният опит и са представени конкретни насоки и добри практики за ефективност в дейността на различните сектори на туризма: хотелиерството [2, 13, 14, 33, 36, 37, 38], пътническия въздушен транспорт [2, 25, 31, 38], спа туризма и ресторантърството [2, 38], и др. Обобщени и анализирани са рисковете при прилагането на ревеню мениджмънт в туризма [24], както и по отношение на интегрирането му в електронната търговия в туризма [30].

3) Управление и иновации в туризма (7 публикации)

Управлението и иновациите в туризма са изследвани от кандидата предимно на корпоративно ниво. Систематизирани са видовете иновации и бизнес модели, както и планирането на стратегии за тяхното въвеждане в компаниите [12,32]. С приносен характер е представянето на иновативни модели за управление на човешките ресурси, заимствани от други сектори [26, 29], както и разкриването на дефицитите в квалификацията на кадрите в туризма във връзка с онлайн маркетинга [27]. Изяснена е същността на трансформацията в технологиите, дигитализацията и виртуалната реалност в туризма, като е обобщен и изяснен съответния понятиен апарат [19, 22].

В заключение, кандидатът няма специализирано образование по професионалното направление и научната специалност, по която е обявен конкурсът, но значителна част от продукцията му е в сферата на географията на туризма (46%) и/или е тясно свързана с икономическия и социалния аспект на това комплексно явление.

6. Критични бележки и препоръки към кандидата

Критичните бележки са формулирани в съответните раздели на становището.

Препоръките съм кандидата се свеждат до:

1. Кандидатът да се ориентира към публикации, които се основават на самостоятелно осъществено емпирично проучване.
2. В научните статии и доклади да се отделя по-голяма внимание на методологията, съпроводено с по-сериозен преглед на литературни източници.
3. При регистриране в Регистъра на НАЦИД да се актуализира и допълни справката за съответствие с минималните изисквания за заемане на академичната длъжност „доцент“ по отношение на показателите от група Д - цитирания.

7. Заключение

Отчитайки резултатите от прегледа на представените документи и публикации, както и въз основа на изготвените справки за изпълнение на минималните изисквания и за оригиналните научни приноси, изразявам становището си пред научното жури в подкрепа на кандидатурата на д-р Десислава Георгиева Вараджакова за заемане на академичната длъжност „доцент“ по обявения конкурс. Препоръчвам на научното жури по този конкурс да избере на академичната длъжност „доцент“ д-р Десислава Георгиева Вараджакова и да представи в съответствие с това свое решение доклад за утвърждаване на избора и назначаването ѝ.

11.04.2019 г.

доц. д-р Мариана Атанасова Асенова

Гр. София